

สมณธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สิ่งที่วิเศษที่สุดคือหาตัวตนให้เจอ สมณะ ความสงบของใจ สมณธรรม ความสงบของใจ แล้วใจมีธรรมด้วย ความสงบของใจสงบเฉยๆ สิ่งทีวิเศษที่สุดของมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมณะองค์แรกแล้วมีธรรมในหัวใจนะ มีธรรมใจหัวใจ มีความสุขมาก มีความสุขมาก เพราะว่าไม่ต้องวนเวียนวนตายวนเกิดแล้วหนึ่ง ความสุขในผลของธรรมที่อยู่ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง

ธรรมในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมในหัวใจนั้น สมณธรรม ธรรมในหัวใจนั้นประเสริฐที่สุด แล้วมีความสุขที่สุด มีความสุขแล้วไม่เป็นกังวลใจ พวกเรานี้มันไม่มีธรรมในหัวใจ เป็นสมณะเหมือนกัน เป็นสมณะผู้บวช ผู้บวชมาเป็นสมณะที่ว่าเป็นสมณะแต่สมมุติใจ แต่หัวใจไม่มีธรรมในหัวใจ มันถึงว่าวิตกกังวล แล้ววิตกกังวลก็เป็นความทุกข์ เห็นไหม ความลังเลสงสัยของใจก็เป็นทุกข์ แล้วความทุกข์ซึ่งๆ หน้าที่เป็นทุกข์ในธาตุในชั้นนี้ก็เป็นความทุกข์ ความทุกข์ในธาตุในชั้น การทำมาหากินนี่เรื่องธาตุเรื่องชั้นนี้เป็นธรรมทายาท เป็นธรรมเสมอภาคกัน

คนเกิดมาเป็นมนุษย์มีปากมีท้องต้องทำมาหากิน ต้องหาเลี้ยงหาชีวิต เหมือนกันธรรมชาติ อันนี้ก็เป็นทุกข์อันหนึ่ง แล้วความเผาลนของใจที่ใจไปกว้านเอาความทุกข์มาเผาลนใจ อันนั้นเป็นความทุกข์ยิ่งมหาศาลเลย ไปกว้านเอาความทุกข์มาเผาลนใจโดยที่ทำไมใช่เป็นธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ว่าต้องแสวงหา แต่กิเลสมันก็พามาเผาใจ นี่เป็นสมณะโดยที่มีกิเลสอยู่ในหัวใจมันถึงเป็นทุกข์อย่างนั้น เป็นสมณธรรม เป็นสมณธรรมแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีความทุกข์ในหัวใจ ความลังเลสงสัยต่างๆ ในเรื่องนั้นไม่มี แล้วความจะกว้านสิ่งใดๆ มาเป็นความเร่าร้อนของใจ ไม่มี ไม่มีเพราะอะไร เพราะเป็นผู้รู้เท่ารู้ทันทั้งหมดใจ

ใจนี้สงบ สงบแล้วมีธรรมในหัวใจ ถ้ามีความสงบในใจแต่ไม่มีธรรมในหัวใจ มันใช้ความสงบนั้นไม่เป็นไ ง สิ่งที่ความสงบนั้นใช้ไม่เป็น ความสงบนั้นมันก็ต้องเสื่อมสภาพไปโดยธรรมดา แต่มีความสงบ สมณธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม แล้วมีความสุข สุขแล้วไปเผยแผ่ธรรม เผยแผ่ธรรมกับชฎิล ๓ พี่น้อง เวลาประมาณชฎิล ๓ พี่น้อง ชฎิลเขาถือไฟ เขาเป็นสมณะเหมือนกัน แล้วเขาบูชาไฟ เขามีกสิณ เขามีฤทธิ์ เขาทำฤทธิ์เดชขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำได้ดีกว่านั้น สยบฤทธิ์เดชเขาได้ทั้งหมดเลย

“สมณะองค์นี้เก่ง” ชฎิลบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สมณะองค์นี้เก่ง แต่ไม่ใช่พระอรหันต์เหมือนเรา” จะทำขนาดไหน แสดงฤทธิ์แสดงเดช องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก้ได้หมด “สมณะองค์นี้เก่ง แต่ไม่ใช่เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา” จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสลัดใจนะ บอกว่า “อย่าโกหกตัวเองเลย”

เห็นไหม มีความสงบ ถือว่าทำสมาบัติของตัวเองได้ มีฤทธิ์มีเดชได้ มันต้องมีความสงบของตัวเอง มันมีความสงบในใจ นี่สมณะความสงบของใจ แต่มันไม่มีธรรมในหัวใจ สิ่งที่ไม่มีความธรรมในหัวใจ กลัวคนอื่นเขาจะมีคุณงามความดีดีกว่า กลัวคนอื่นเขาจะเกินหน้าเกินตาตัวเอง เห็นไหม “สมณะองค์นี้เก่งเหลือเกิน แต่ไม่ใช่เป็นพระอรหันต์เหมือนเรา” นี่กิเลสมันยังเลื้มมันยังสอนไปอย่างนั้น เป็นอย่างนั้นไปหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้เท่ารู้ทันนะ แต่เพื่อจะต้องการเผยแผ่ธรรมไป เพื่อจะตัดให้กิเลสในหัวใจดวงนี้ออกไปให้ได้

ถ้าอาชฎิล ๓ พี่น้องได้ ได้หมด แล้วก็ได้จริงๆ ทำจนได้ ๓ พี่น้องมาเป็นสาวกทั้งหมดเลย แล้วแสดงอาทิตตปริยายสูตร โทสัคคินา โมหัคคินา ทุกอย่างเป็นไฟหมด ราคะ โทสะ โมหะเป็นไฟ ไฟความร้อนในหัวใจ ถ้าความร้อนในใจยังไม่ได้เอาออกจากหัวใจ ในหัวใจนั้นมีความร้อนอย่างนั้น มันสงบขนาดไหนมันละเอียดอ่อนจนเราไม่เห็นใจ เวลาความร้อนของใจนี้เราเอาอะไรเป็นความร้อนของใจ เราเห็นว่ามันเป็นความร้อนของใจเราก็พยายามจะปิดออกไป

แต่ถ้าเป็นความละเอียดอ่อน ความละเอียดอ่อนหมายถึงว่ามันซุกอยู่ในหัวใจ มันมองไม่เห็นสิ่งนั้น ความสงบของใจมีอยู่ ใจนี้สงบเป็นสมณะ พอพึ่งตัวเองได้อยู่ แล้วสิ่งนั้นมันก็ซุ่มอยู่ในหัวใจ มันมองไม่เห็นใจ สิ่งที่ไม่เห็น เราถึงว่าเราเกิดมามีวาสนา เพราะมีวาสนา เพราะมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาอยู่ ๖ ปี ชำระกิเลสได้จริง อัครสาวกต่างๆ เป็นพยานต่อกันได้จริง แล้วรู้เห็นสิ่งต่างๆ ความรู้เห็นสิ่งต่างๆ นั้นรู้ไปหมด แต่ไม่เอามาสอนใจ เพราะเอามาสอนแล้วมันไม่เป็นประโยชน์ มันไม่เป็นประโยชน์กับการประพฤติปฏิบัติ แต่เราทำความเข้าใจของใจอย่างนี้ เราทำอยู่อย่างนี้มันยังแสนยากอยู่เลย เราทำใจของเราให้สงบ มันก็ยังแสนยากอยู่แล้ว แล้วยังอยากรู้ อยากเห็น อยากรู้ อยากเห็นตามกิเลสที่มันอยากรู้ อยากเห็นไปข้างนอก มันจะเป็นประโยชน์อะไร

สิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สอน สิ่งการสอนนี้สอนเฉพาะเรื่องการชำระกิเลสใจ เรื่องทำความเข้าใจแล้วชำระกิเลสได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้มากขนาดนั้น แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้เราแค่ชูปมือเปิบนะ เราพยายามตัดดวงอาชรรณมาใส่หัวใจของเรา เราแค่อาชรรณมาใส่หัวใจของเรา แต่หัวใจเรามันยอมรับไหม? หัวใจเรามันไม่ยอมรับใจ

เราดูคำประพฤติปฏิบัติจนมีความแน่วแน่ในหัวใจนั้น ออกประพฤติปฏิบัติออกบวชเป็นสมณะ สมมุติเป็นสมณะ ได้ห่มผ้ากาสาฬพัศตร์ ผ้ากาสาฬพัศตร์นี้เป็นธงชัยของพระอรหันต์ แล้วเวลาเราห่มผ้ากาสาฬพัศตร์แล้วในหัวใจเราเป็นอย่างไรล่ะ นี่มันเป็นสื่อเป็นความบอกในใจตัวเองบอกใจตัวเองได้ ห่มผ้ากาสาฬพัศตร์แล้วมันมีความสุขในใจไหม ความสุขในใจเป็นอย่างไร เราจะควรศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดจะเป็นประโยชน์กับเรา เราจะควรชวนขวยสิ่งใดจะเป็นประโยชน์กับเรา เราต้องชวนขวยสิ่งนั้น

ไม่ใช่ว่าวันหนึ่งวันคืนล่วงไปๆ สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นความทุกข์โดยวิภูฏะอยู่แล้ว วันคืนล่วงไปๆ เราเกิดมานี้เกิดมาเป็นมนุษย์นี้ วันคืนวันเวลามันกินชีวิตเราไปตลอดเวลา มันกินชีวิตของเราไปนะ เราก็ไม่รู้เรื่องชีวิตนี้มันผ่านไป เราก็รอวันประกันพรุ่ง มันผิดใจ เมื่อนั้นจะดี เมื่อนั้นจะดี นี่ก็เหมือนกัน เมื่อนั้นจะสิ้นสุดในความทุกข์นั้น หรือว่าห่มผ้ากาสาฬพัศตร์ขึ้นมาแล้วเพื่อมาศึกษาเพื่อเป็นบุญกุศล

บุญกุศลในหัวใจ บุญกุศลมันเป็นบุญกุศลตั้งแต่เราเริ่มสติเสรีภาพ สติในทางโลกทั้งหมดเพื่อมาเป็นผู้มีความสงบของใจ ประกาศตนว่าเป็นพระ เป็นพระเป็นผู้ที่หาความสงบ ถ้าพระเป็นผู้ที่มีความสงบในหัวใจ พระนั้นต้องมีความสุขในใจพอสมควร ถ้าพระไม่มีความสุข

ของใจ เห็นไหม สงบของใจ หากความสงบของใจเป็นสมณะของใจ ใจที่พึงไม่ได้แล้วมันจะเอาอะไรมาเป็นความสงบของใจ

พระนี่เป็นนักรบ พระนี่เป็นผู้ที่ทรงไว้ซึ่งศาสนา ถ้าพระทรงความสงบได้ จะมีความอบอุ่นของใจ ถ้าพระทรงความสงบของใจไม่ได้ ใจนี้มันก็มีแต่ความเร่าร้อน แล้วความสงบของใจมาจากไหน ความเป็นหนี้ ความเกิดมาเป็นหนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้มีศาสนาความสงบของใจ แล้วยังมีธรรมในหัวใจ เพราะได้ชำระหนี้หมด ตัวเลขในบัญชีเป็นศูนย์ เป็นศูนย์นะ ทั้งจะแบ่งบุญกุศลหรือแบ่งอกุศล เป็นศูนย์ หักสิ้นความสงสัย ตัวเลขไม่มีในบัญชี ความเป็นหนี้เป็นศูนย์ บุญกุศลที่จะไขว่คว้าอีกก็เป็นศูนย์

ศูนย์นี้มันศูนย์จากโลก ศูนย์จากความว่างเปล่า แต่มันมีคุณค่ากับหัวใจดวงนั้นมากเลย แต่ของเรานี้มันมีบุญกุศล บวก ในตัวสีน้ำเงินในแง่ของบวก ความดำรงชีวิตของเราถึงมีความสุข มีความพอใจพอสมควร แล้วมันผลิตผลิตมันหลงไหลได้ปลื้มกับสิ่งที่มันเป็นบวกไป

แต่เวลามันเป็นลบ เกิดในวิฏฐาน เกิดในที่สูงๆ ต่ำๆ การเกิดในสถานะในภพในชาตินั้น ถ้าไปสู่ในสถานะที่ต่ำด้อยมันจะมีความทุกข์ในหัวใจ เกิดในที่ทุกข์ๆ ยากๆ มันยังมีความทุกข์ในหัวใจ นั้นเกิดในสถานะของภพชาติ แล้วการเกิดในอารมณ์ในชีวิตเรา ลุ่มๆ ดอนๆ สูงๆ ต่ำๆ ในชีวิตเรานี้ เกิดในปัจจุบันธรรม เกิดในหัวใจ หัวใจมันเกิดเสวยอารมณ์อยู่ตลอดเวลา

ถ้ามันมีความสุข มีบุญกุศลมันก็เสวยมีความคิดอ้อมอ้อมใจ ความอ้อมอ้อมใจของใจ ใจมันก็ทรงตัวอยู่ได้ นี่บุญกุศล บุญกุศลความคิดให้เราเนิ่นช้า เราก็กะเกี่ยวไปกับมัน แล้วก็ใช้มันไปวันหนึ่งๆ จนไม่รู้วันคืนเดือนปีนะ มันใช้ มันเพลินไปไง นี่ถ้าความเพลิน ถ้าความทุกข์ละ เวลามันคิดถึงความทุกข์ยาก มันเผลอนหัวใจไป มันเผลอนหัวใจนะ มันให้แต่ความเร่าร้อนของใจ

นี่มันอะไร ไม่ได้เลย เพราะว่าในตัวเลขในบัญชีมันเกี่ยวไปหมด

อายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจนี้มันเป็นทีที่เกี่ยวเกี่ยว มันเป็นสรรพสิ่ง มันเกี่ยวเกี่ยวไปหมด เพราะมันไม่สามารถทรงตัวมันเองของมันได้ มันถึงคว้าเอาความทุกข์มาใส่ใจไป คว้าเอาความทุกข์มาใส่ใจนะ เป็นคุณประโยชน์มันก็ทำให้เราผลิตผลิตไปกับสิ่งนั้น แล้วพอสิ่งนั้นหมดไป สรรพสิ่งเกิดขึ้นมานี้ล้วนเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจัง สิ่งนั้นต้องเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

มันเวียนไปโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นอนิจจังโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว เกิดเป็นบุญกุศล เกิดเป็นความคิดดีมันก็อยู่ชั่วคราว อยู่ชั่วคราวนะ ถึงมันไม่พลัดพรากจากเรา เราก็ต้องพลัดพรากจากเขา ในอารมณ์นี้ก็เหมือนกัน ในภพชาติก็เหมือนกัน มันต้องเป็นสถานะนี้อย่างแน่นอน แล้วเรา เห็นไหม มันเป็นอนิจจังแล้วมันก็ต้องเป็นทุกข์ เพราะถ้าเป็นประโยชน์กับเรา เราอยากจะดึงไว้กับเราให้มันคงที่อยู่กับเรา แล้วมันเป็นอยู่กับเราเป็นไปไม่ได้ เพราะมันเป็นอนิจจังสิ่งที่เป็นอนิจจังพอมันแปรสภาพมันก็เป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มันแปรสภาพไปอย่างนั้น นี่คือธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยสัจจะความจริง ถ้าเราเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ เราจะเห็นโทษของมันทั้งหมดเลย

แต่ที่เราไม่เห็นเป็นความเป็นจริง เราต่างหากเป็นจี๊ซ่าของกิเลสหมุนไปตามสัจจะอันนี้ใจเห็นไหม เราเห็น เรากล่าวถึงธรรม ธรรมว่า “ผู้ใดเห็นธรรมตามความเป็นจริง ธรรมตามเป็นจริง ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม แล้วเห็นธรรมตามความเป็นจริง” อันนี้เราอยู่ได้อำนาจของกิเลส แต่กิเลสนี้ปกครองธรรมอีกทีหนึ่ง แล้วธรรมที่ว่าเป็นส่วนที่จะเป็นประโยชน์กับเรามันถึงไม่เป็นประโยชน์กับเราไง เพราะกิเลสมันพาใจของเรา ใจของเราไม่เป็นธรรม เป็นสมณะเฉยๆ เป็นสมณะโดยสมมุติทั้งหมด ถ้าเป็นสมณะ เป็นความสงบของใจนั้นถึงเป็นสมณะแท้ ถ้าสมณะแท้ การแก้กิเลสในหัวใจนั้นยิ่งสำคัญเข้าไปใหญ่

การแก้กิเลสมันมีทางนี้ทางเดียว ทางที่เราจะพ้นจากทุกข์นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องสร้างสมบารมีมา ๔ อสงไขย แสนมหากัป ความทุกข์การเวียนตายเวียนเกิด เวียนตายเวียนเกิดเพื่อแสวงหาสัจธรรมอันนี้ไง แสวงหาธรรมอันนี้เพื่อให้ใจนี้หลุดพ้นออกไป ใจไม่มีธรรมอย่างนี้ ไม่มีธรรมมรรคอริยสัจจ ไม่มีทางอันเอกอันนี้ ใจจะออกจากกิเลสไม่ได้เลย

ถ้าออกจากกิเลสไม่ได้เลย มันก็เวียนตายเวียนเกิด เราสร้างสมไป บุญกุศลหมุนไป หมุนไปกับบุญกุศลนั้นแหละ เราทำบุญกุศล ตอนนี้เป็นบุญ เป็นบุญเพราะว่าจิตใจมันยังร่มเย็นเป็นสุข มันถึงยังเป็นบุญ ถ้าเป็นบุญแล้วเราจะเพลินอยู่กับบุญอันนี้ได้อย่างไร ถ้าเพลินอยู่กับบุญอันนี้ บุญอันนี้มันหมดสภาพไป หมดสภาพไป นี่มันเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจัง สิ่งนั้นต้องเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา แล้วมันก็เวียนไปอยู่อย่างนี้ในหัวใจของเรา แล้วหัวใจเราเอาอะไรเป็นเครื่องค้ำประกันกันว่าเราจะพ้นจากทุกข์ได้ละ

ถ้าเราจะพ้นจากทุกข์ได้ เพราะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว พบธรรมะอันเอกแล้ว เราต้องชวนขยายตี ความมุนานะของเรา เวลาประพฤติปฏิบัติธรรมต้องมีความจริงจัง ต้องมีความจริงใจ คุุใจอยู่ตลอดเวลา ใจของเราเนี่ยสังเกตมันตลอดเวลา เพราะใจนี้เป็นใหญ่ ใจนี้เป็นประธานสรรพสิ่งนี้เกิดจากใจ มันคิดมันก็คิดออกไปจากใจ ใจนี้เป็นคนคิด เป็นคนเร้าร้อน เป็นคนหาเรื่อง แล้วมันไม่มีสิ่งที่ความสงบ มันถึงหาเรื่องแล้วมันเผาตนเองไง รูป รส กลิ่น เสียง ทำให้ติดทั้งหมด บ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ฐามาร แล้วใจเนี่ยมันอาศัยอะไรออกไปเป็นธรรมชาติของมัน ธรรมชาติที่มันสื่อกับความรับผิดชอบ เนี่ยมันก็อาศัยตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไซ้ไหม

เห็นไหม ใจตัวที่เกิดดับเนี่ยมันไม่ไซ้ตัวใจแท้ ถ้าตัวใจแท้ ตัวของใจแท้เนี่ยมันเป็นอีกอันหนึ่ง มันถึงว่าเป็นพลังงานเฉยๆ แต่เนี่ยเพราะกิเลสมันพาไซ้ มันถึงว่าสรรพสิ่งในการกระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันไปรวมลงอยู่ที่ใจ แล้วรวมลงอยู่ที่ใจ ภาพที่พอใจมันก็แสวงหามันพยายามคิดแต่ภาพนั้น มันความหลงไปที่ใจแล้วมันอุ่นกินได้ใจ ตาต้องกระทบรูปมันถึงจะมีความรับรู้ภาพเกิดขึ้น แต่หัวใจไม่ต้องกระทบ มันคิด มันกังวล มันวิตกกังวล มันปรุงแต่งของมัน หากินของมันในหัวใจได้ ถึงบอก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แต่ใจตัวที่สงบออกไปจากความฟุ้งซ่านอันเนี่ยมันเป็นใจที่สงบอีกตัวหนึ่ง มันถึงว่ามันถึงสงบได้ใจ ความสงบของใจ สมณะถึงมีที่พึ่ง

ถ้าสงบใจไม่ได้ มันเร้าร้อนอยู่อย่างนี้ แล้วก็ไม่รู้จักวิธีการที่จะดับ เครื่องยนต์ติดแล้วหมุนไปตลอด ตลอดวันตลอดคืนไม่เคยดับเลย ความกังวลของใจติดหัวใจไปแล้วไม่เคยดับ แล้วคิดกังวลไป อุ่นหัวใจอยู่ตรงนั้นมาเผาตนเองตลอดเวลา ทุกข์แสนทุกข์ แล้วเวลาบวชเข้ามาอุปชฌาย์สอนแล้วในปริยัติ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นันนะ ต้องย้อนไปย้อนกลับในเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ก็เพื่อจะให้หัวใจสงบ ให้ศึกษาเรื่องตรงนี้ไ้

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็อยู่ในเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เหมือนกัน แล้วมันคิดออกไปเนี่ย สรรพสิ่งจะเคลื่อนตัวไปได้มันต้องมีฐานที่จับเคลื่อนออกไป นี่ก็เหมือนกัน มันจับเคลื่อนออกไปจากตรงนี้ ย้อนกลับมาตรงเนี่ยมันก็จะเอาความสงบสุขให้ได้เหมือนกัน ถ้าเราคิดกังวลว่าตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันอาศัยสิ่งใดออกไป สิ่งที่เป็นผม ขน เล็บ ฟัน หนัง มันเป็นร่างกายของเรา ไซ้ไหม มันต้องกระทบกระทั่งออกไป ย้อนกลับมา ต้องย้อนกลับมาตรงเนี่ย ย้อนกลับมาสิ่งที่เริ่มต้นจับเคลื่อนออกไป แล้วทำความสงบเข้ามา

ใจมันเร็วมาก มันคิดร้อยแปดพันเก้านะ วนเวียนออกไปทางโลกทางสงสารไปได้หมด เราจะยับยั้งมันอย่างไร พุทโธฯ นี่คำปริกรรม อาหารของใจ ธรรมชาติของมันเป็นแบบนั้น เราเห็นแต่ว่าสรรพสิ่งที่ไม่มีชีวิต อากาศธาตุมันหมุนเวียนไป มันก็หมุนเวียนไปโดยธรรมชาติของมัน ลมพัดมา แดดร้อนไป มันก็หมดไปวันหนึ่งๆ แดดออกขึ้นมาแล้วมันก็ต้องร่ม ร่มแล้วแดดมันก็จะออกอย่างนั้นไป

นี่มันเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต มันเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่หัวใจมันมีชีวิต มันมีความรู้สึก แล้วมันปลิ้นปล้อนด้วยกิเลส สิ่งที่ปลิ้นปล้อนด้วยกิเลส กิเลสมันปลิ้นปล้อนใจ มันพลิกใจออกไปไม่ให้เข้าเรื่องของธรรมไง ถ้าเข้าเรื่องของธรรม มันจะเห็นกิเลสหนึ่ง มันจะชำระกิเลสได้หนึ่ง แล้วกิเลสมันอยู่กับหัวใจของใคร? อยู่กับหัวใจของสัตว์โลก หัวใจของสัตว์โลก เวียนตายเวียนเกิด

แก่นของกิเลสมันอยู่ด้วยกันมาตั้งแต่ไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่ต้องว่า เดือน คีน ปีไหน เดือน ไหน อีกทีร้อยก็พันปีในหัวใจเรื่องของที่ว่ากิเลสมันอยู่กับใจสะสมใจมามันกล่อมใจมานี้ไม่ต้องไปนับต้นนับปลายมันเลย มันไม่มีต้นไม่มีปลาย เกิดมามันถึงแก่นของกิเลส มันถึงผลักไสหัวใจเป็นอย่างนั้น แล้วผลักไสเป็นอย่างนั้น ทำไมมันอยู่ด้วยกัน? ของที่มันชินชาต่อกัน ของที่มันอยู่ด้วยกัน มันไวใจกัน ไวใจกัน เห็นไหม ไวใจกันก็ไวใจเรา ไวใจเราก็ไวใจความคิดของเรา เพราะคนทุกคนต้องไวใจความคิดของเราว่าถ้าตัวเองคิด มันคิดหนึ่ง มันพอใจความคิดหนึ่ง มันไม่มีอะไรคัดแปลงใจของตัวเอง ไม่มีอะไรขัดข้องใจของตัว

ถ้ามีการขัดข้องคัดแปลงตน ถ้ามีการขัดใจ นั่นละคือการขัดกิเลส แต่เราไม่เคยขัดกิเลส เราไม่เคยยับยั้งกิเลส เราไปตามกิเลสตลอดเวลา มันถึงผลักไสไป ชีวิตนี้มันถึงได้ทุกข์ยากใจ แม้แต่บวชแล้วมันก็มาเผาอยู่ในหัวใจของพระของเณรอยู่ ถ้ามันยังเผาใจของพระของเณรนี้ มันถึงว่าคำปริกรรมอาหารของใจ เพราะมันเป็นสิ่งที่มีชีวิต มันต้องอาศัยดำรงชีวิตของมันตลอดไป ดำรงชีวิตของมันให้มันอยู่ในร่างกายของเรา นี่มันถึงต้องเสวยอารมณ์ตลอดเวลา

ธรรมชาติของใจมันเป็นสิ่งที่เสวยอารมณ์ เราถึงต้องกำหนดคำปริกรรม เห็นไหม เป็นธรรม คำปริกรรมนี้เป็นธรรมอันหนึ่ง ธรรมอันหนึ่งที่เข้าไปให้ใจอันนี้ได้เกาะเกี่ยว จิตที่เกาะเกี่ยวกับธรรมนี้มันจะอยู่กับธรรม มันไม่ออกไปข้างนอก มันมีเพื่อนใจ

แต่เดิม ใจกับกิเลสเป็นเพื่อนกันแล้วมันก็หาความเร่าร้อนมาให้ตลอด แล้วเราก็มียังไม่ได้ แล้วถ้าเรากำหนดคำว่าพุทโธฯ นี่เอาธรรมมาเป็น...เสวยอารมณ์ๆ จนกว่ามันจะอิ่มหน้าสำราญนะ กำหนดพุทโธฯๆ ไป จนมันสงบได้ แต่ใหม่ๆ มันจะต่อต้านมาก มันจะต่อต้านเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ว่ามันไม่เคย มันเป็นสิ่งที่ไม่เคย สิ่งที่เป็นของมันจี๊ดจ๊าด ไม่มีอารมณ์ ถ้าคิดตามความคิดของกิเลส นี่มันมีอารมณ์ กิเลสนี้มันเป็นความเร่าร้อน แต่เราพอใจในความเร่าร้อนนั้น เราว่าสิ่งนั้นเป็นตน สิ่งนั้นเป็นตน สิ่งนั้นเป็นที่เรากิด เราจะหวังรวย หวังอยากใหญ่ หวังจะมีอำนาจ หวังจะภาวนาให้ได้ง่าย นี่มันคิดไปเรื่อยเปเล

คิดว่าถ้าภาวนาอย่างนี้น่าจะได้ง่าย หาทางลัด หาทางที่เราจะไปสะดวกสบาย ความที่จะเป็นทางลัด มันเอาอะไรมาเป็นทางลัด เป็นทางลัดมันก็ทำให้เราหลอกลวงเราให้เราก้าวเดินไปไม่ได้ มันมีแต่ทางตรงใจ ทางตรงเข้าหาสังขาร ตรงเข้าหาหัวใจ คำบริกรรมนี้ พุทโธฯ มันเป็นอาหารของใจที่สามารถทำให้ใจนี้เข้าถึงความสงบได้ ถ้าทำเข้าถึงความสงบได้ มันจะเริ่มค้นมีเครื่องอยู่อาศัย ถ้าใจมีเครื่องอยู่อาศัยนี้มันพออยู่พอกิน พออยู่พอกินมันรักษาตนเองได้ กับที่ใจรักษาตนเองไม่ได้นะ มันทุกข์นี่มันเป็นสัจจะความจริงว่าเราเป็นคนทุกข์เอง ถ้ามันทุกข์ขึ้นมาในหัวใจนี้มันเร่าร้อนเอง แล้วเราพยายามสร้างสมขึ้นมาให้มันมีความสุขขึ้นมา เราต้องเปลี่ยนจากทุกข์ให้เป็นสุข

ทุกข์นี้ควรกำหนด แต่เรากำหนดไม่ได้เพราะทุกข์มันเป็นเราอยู่ เรากับทุกข์นี้มันคลุกเคล้ากันอยู่ มันถึงไม่เห็นความเป็นทุกข์ของเรา มันถึงต้องทำความสงบเข้ามาก่อนใจ ให้ทำความสงบของมันเข้ามาให้ใจที่มันฟุ้งซ่านอยู่ให้มันสงบเข้าไป แล้วให้มันค้นหาทุกข์อีกทีหนึ่ง ทุกข์ถึงควรกำหนด แต่ทุกข์ขณะที่เป็นเรานี้มันกำหนดไม่ได้ มันกำหนดไม่ได้แล้วมันทำให้เรารำคาญนะ สิ่งที่ทำให้รำคาญมันเผาใจตัวเอง แล้วตัวเองก็รำคาญนะ พอความฟุ้งซ่านมันทำให้เราเดือดร้อนหัวใจไปตลอด ถ้าเดือดร้อนหัวใจไปตลอด นี่มันเผาใจ พอเผาใจนี้มันก็ทำให้เรา...ทุกอย่างโลกนี้เป็นของที่ไม่น่าอภิรมย์เลย ถ้าลงใจได้เดือดร้อนแล้ว ทุกอย่างขัดหูขัดตาไปหมดเลย

ถ้าหัวใจมีความสุข ทุกอย่างมันจะดูสวยงาม มันจะดูว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่ามันควรจะอภิรมย์ มันควรนำจิตใจไปทั้งหมด เห็นไหม ใจมันถึงเป็นโทษขนาดนี้ใจ ใจนี้เป็นใหญ่ ใจนี้เป็นโทษมาก พอใจเป็นโทษมาก มันถึงต้องรักษาใจของตัวให้ได้ก่อน ถ้ารักษาใจของตัวให้ได้นี้ เราถึงว่ารักษาใจของตัว ถ้ารักษาใจของตัวมันต้องมีสติยับยั้ง มันไม่มีสติยับยั้งเราจะปล่อยไปตลอดเวลาไม่ได้ ถ้าเราปล่อยไปตลอดเวลา มันเป็นการไหลไปตามกิเลส

ความไหลไปตามกิเลสคือความเคยใจ ใจมันจะไหลลื่นไปอย่างนั้นตลอดเวลา แล้วเราไม่เคยมีธรรมเป็นเครื่องส่อ่ง เราไม่มีใครเป็นคนขัดขวาง ไม่มีใครเริ่มต้นนับหนึ่งขึ้นมาให้ได้ ถ้ามีคำว่าพุทโธฯ นี่พุทโธแล้วก็ลัมไป พุทโธแล้วก็ลัมไป เพราะไม่มีสติสัมปชัญญะ ถ้ามีสติสัมปชัญญะ ลัมไปตั้งใหม่ ลัมไปตั้งใหม่ พยายามตั้งสติ ระลึกสติขึ้นมาให้ได้ ถ้าระลึกสติขึ้นมาได้อันนี้ก็เป็นงาน ใจที่จะเป็นเพื่อนกับธรรมนี้มันจะเป็นคู่เป็นเพื่อนกันได้ ถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะนี้มันไม่ยอมรับ พอไม่ยอมรับมันก็ปฏิเสธ แล้วปฏิเสธมันก็ไม่ได้ผลของมัน ไม่ได้ผลก็ลัมลูกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น ทำให้ท้อแท้ใจ ทำให้ท้อใจว่าเราไม่มีอำนาจาสนา เราทำไม่ได้

อำนาจสาธนามันมาจากไหน อำนาจสาธนาไม่มีทำไมเรามาบวชเป็นพระ อำนาจสาธนาไม่มีทำไมเราสนใจในการประพาศิปฏิบัติ ถ้าเราสนใจในการประพาศิปฏิบัตินี้อำนาจสาธนามันเกิดขึ้นมาแล้ว ถ้าอำนาจสาธนาเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วอำนาจสาธนาการส่งเสริมอำนาจสาธนาต่อไปนี้ มันก็อยู่ที่การกระทำของเรา มันอยู่ที่การกระทำของเรา เรามีความจงใจ มีสติสัมปชัญญะ ทำอยู่ได้ นี่ก็อำนาจสาธนา

อำนาจสานเราสร้างขึ้นมา สรรพสิ่งเราสร้างได้ ถ้าเราอ่อนนอน เราขออ่อนนอนอยู่ที่นี่ เราจะทำอะไรไม่ได้เลย เราอ่อนอำนาจสาน อาศัยดวงชะตาชีวิต...สิ่งนั้นมันเป็นสะสม มันขั้บค้น เราให้มาถึงจุดนี้ จุดที่เป็นปัจจุบันธรรมนี้ จุดที่เป็นปัจจุบันธรรมนี้เราก็ต้องจับต้องของเราเอง เราต้องใช้ชีวิตของเราเอง เราต้องทำของเราเอง

มรรคอรียสัจจทางอันเอก มันจับต้องได้ มันขับเคลื่อนได้ เราบังคับของเราได้ เราจงใจทำ
ให้มันเป็นขึ้นมามันก็เป็นขึ้นมา ถ้าเราไม่ทำให้เป็นขึ้นมานี้มันก็เป็นขึ้นมาไม่ได้เราก็ก้มลูก
คลุกคลานอยู่อย่างนี้ตลอดไป ถ้าเรายังจับต้องบังคับของเราเองไม่ได้ละ เรายังขับไล่ของเรา เรา
ควบคุมไม่ได้ เห็นไหม มันเป็นมรรคใหม่

สิ่งที่เป็นมรรคนั้นมันควบคุมได้ มันควบคุมความพอใจของเรา ใจเราเคยพอใจ เราเคย
สะดักสabayกับสิ่งใด มันสะดักสabayกับสิ่งนั้น แล้วเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นคุณ พอเห็นสิ่งนั้นเป็นคุณ
ชีวิตอยู่กับเขาแล้ว ความอาศัยของเราต้องอาศัยคนอื่น ชีวิตของเราเป็นอิสระไม่ได้เลย ต้องอาศัย
สิ่งนั้นถึงจะเป็นคุณ แล้วถึงสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งนั้นถึงจะทำให้เราดำรงชีวิตได้ เรา
อาศัยสรรพสิ่ง อาศัยสิ่งที่พึ่งพาอาศัยไม่ได้ เราเกาะเกี่ยวกับสิ่งที่ว่าเป็นสิ่งที่พึ่งพาอาศัยไม่ได้เลย

แล้วเราว่าสิ่งนั้นเป็นที่พึงพาอาศัยได้ นี่กิเลสมันฉลาดมันฉลาดอย่างนั้น ฉลาดทำให้คนโง่ ฉลาดทำให้คนงมงาย ฉลาดทำให้คนเสียคนไป

หัวใจรู้ว่าหัวใจอยู่กับโลกเขา หัวใจที่ว่าเขาเด็กเสียคนๆ เสียคนเพราะเหตุนี้ เสียคนเพราะคนอยากลองก่อน ทุกคนอยากเป็นคนดี จิตได้สำนึกของคนอยากเป็นคนดี อยากจะทำคุณงามความดีทั้งนั้นเลย แต่ทำไมมันไปกับโลกเขาอย่างนั้นล่ะ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันทำทนาย มันหลอกลวงแล้วมันทำทนายให้อยากให้ลอง อยากให้อาศัยสิ่งนั้น อยากให้อยู่กับสิ่งที่ว่าไม่เป็นประโยชน์กับมัน ไม่เป็นประโยชน์กับธรรม ไม่เป็นประโยชน์กับชีวิต สิ่งนั้นกิเลสชอบ

สิ่งใดที่เป็นประโยชน์กับชีวิต สิ่งใดที่เป็นการประพฤติปฏิบัติธรรม สิ่งใดเป็นการตั้งสติปัญญา แล้วทำให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ สิ่งนั้นกิเลสจะขัดขวาง กิเลสจะขัดขวางสิ่งที่จะเป็นธรรม สิ่งที่จะควรจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วก็อาศัยให้เราเชื่อมั่น ให้เราเกาะเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์แล้วหมุนเวียนไปกับในโลกนั้น แล้วชีวิตนี้ก็หมดไปวันหนึ่งๆ อารมณ์ก็หมดไปวันหนึ่งๆ เวลามันเคลื่อนไป จากวันจากเดือนเป็นปี จากปีเป็นสิบปีขึ้นไปเรื่อยๆ แล้วเราประพฤติปฏิบัติอยู่ได้อะไรเป็นเนื้อหาสาระกับใจของเรา

ถ้ามันได้เนื้อหาสาระกับใจของเรา เห็นไหม มันไม่ต้องพึ่งสิ่งนั้นเลย มันพึ่งกับสติสัมปชัญญะกับหัวใจให้หัวใจนี้สืบต่อกับกำหนดคำภาวนา คำบริกรรมนี้ให้สืบต่อไป สืบต่อไปนานเข้าๆ คำบริกรรมมันพอขึ้นมา เหนื่อยมันพอขึ้นมาใจต้องสงบ ใจนี้ต้องสงบแน่นอน ใจนี้ต้องพักได้ เครื่องยนต์ดีแล้วต้องดับได้ เพราะเครื่องยนต์กว่ามันจะประกอบเป็นเครื่องยนต์ได้ แล้วมันจะติดเครื่องยนต์ขึ้นมา มันต้องประกอบขึ้นมา หัววัสดุขึ้นมาประกอบเป็นเครื่องยนต์ขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตของเราว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์ของเรานี้มันเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มันใช้ชีวิตของเรามาจนเดี๋ยวนี้ นี่กรรมมันพามา บุญกุศลพามาให้เราในภพเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา พบพุทธศาสนาแล้วออกประพฤติปฏิบัติธรรม จนได้ออกบวชมาเป็นอย่างนี้ นี่เครื่องยนต์ เครื่องยนต์คือคุณงามความดีของเราสร้างสมขึ้นมา แล้วเราสร้างสมคุณงามความดีขนาดนี้ อย่างนี้แล้วเราจะปล่อยหลุดมือไปได้อย่างไร

สิ่งที่เราสร้างมานี้กรรมสร้างมา ความจงใจของเราสร้างมา ทุกซ์นี้อยู่กับโลกเขานี้มันทุกซ์อยู่แล้ว โลกทุกซ์ หลุดอยู่ในทุกซ์แล้วออกจากทุกซ์ไม่ได้ ทางที่จะออกจากทุกซ์มีแต่ทางนี้ ทาง

มรรคอรียสัจจัง ทาง การประพตติปฏิบัติ การประพตติปฏิบัติดัดแปลงแก้ไขตน ให้ใจนี้บ่งหนาม บ่งกิเลส บ่งสิ่งที่ฝังใจออกจากใจให้ได้ ถ้าบ่งออกจากใจให้ได้ อันนั้นจะเป็นประโยชน์กับชีวิตนี้ ใจ

ชีวิตนี้จะเป็นชีวิตที่อิสระ ชีวิตนี้จะเป็นชีวิตที่มีธรรม ชีวิตนี้เป็นชีวิตที่มีธรรมแล้วจะมี ความสุขขนาดไหน ไม่ต้องอาศัยสิ่งใดๆ เลย มันอาศัยตัวมันเองได้ มันอึดพอในหัวใจ แต่ใจมันไม่ อึดพอในหัวใจ มันยังเกาะเกี่ยวกับเรื่องของโลกไปตลอด เกาะเกี่ยวกับเรื่องของโลกแล้วมันก็หา ความสุขของมันเองไม่ได้ เหนื่อยนัก แส่นสาหัสนะ ความพยายามจะหามำบำเรอกิเลสนี้ หาสิ่งใด ใดๆ มำบำเรอกิเลส ไม่เป็นไปเลย ไม่เป็นสิ่งที่ว่าพอใจมันตลอด มันพอใจชั่วครู่ชั่วยามแล้วมันก็ หาสิ่งใหม่ตลอด ถ้าเราจะปรนเปรอกิเลสนี้ มันจะทุกข์ยากขนาดไหนมันก็ทุกข์ยากไป แต่มัน พอใจทุกข์เพราะว่ามันปรนเปรอกิเลส เพราะว่ามันเป็นเพื่อนกับกิเลส กิเลสมันหลอกใจแล้วใจมัน จะหมุนไปอย่างนั้น

นี่กิเลสเป็นโทษๆ โทษจริงๆ กิเลสเป็นโทษกับหัวใจ แล้วมันอยู่กับในหัวใจทั้งหมด แล้ว เราจะต่อสู่จะชำระมัน จะต่อสู่จะชำระกิเลสมันถึงได้เป็นเรื่องของความลำบาก จะต้องว่าลำบาก มาก ฟากตาย เอาตายเข้าแลก แต่ไม่ต้องเอาตายเข้าแลก เพียงแต่เอาความสงบของใจเข้ามานี่ เริ่มต้นนับหนึ่งได้มันจะนับต่อๆ ไปได้ ถ้าเรานับหนึ่งไม่ได้มันจะต่อไปไม่ได้เลย มันจะทำอะไรก็ เป็นไปไม่ได้ มันอยู่หมุนไปใช้ชีวิตเหมือนสัตว์ เหมือนกับวัวตัวหนึ่ง กินไปวันหนึ่งๆ เขาจะไป กินหญ้า จูงไปใช้ชีวิตอย่างนั้น จนกว่าอ้วนพีแล้วเขาจะฆ่าทิ้ง อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าลองชีวิตเราอยู่ กับใจไปวันหนึ่ง จูใจไปวันๆ จูใจไปวันๆ เห็นไหม คำว่าจูใจของเรา จูใจว่ามันสงบไหม มัน เป็น อย่างนั้น นี่มันเหมือนกับเรากินหญ้าไปวันๆ หนึ่งเท่านั้นเอง มันไม่มีความสงบเข้ามา

ถ้ามีความสงบเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ เป็นชีวิตเหมือนกัน เหมือนสัตว์ตัวหนึ่งเหมือนกัน เป็นที่มีพลังงานเหมือนกัน แต่ไม่ใช่พลังงานที่เขาจูงไป พลังงานที่สัตว์ที่เวลาเขาจูงไปกินหญ้า นั้นกิเลสมันจูงไป กิเลสมันจูงไปมันถึงว่ามันกินหญ้าแล้วมันก็แข็งแรงขึ้นมาเหมือนกัน นี่ เหมือนกัน เราสร้างคุณงามความดี อยากทำบุญกุศล กิเลสมันก็จูงไป แต่มันเป็นกุศล อกุศล เป็น ฝ่ายมรรคก็ได้ เป็นฝ่ายกิเลสก็ได้ ถ้าเป็นฝ่ายมรรคมันก็เป็น การเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวการทำให้ไปของใจนี้ ใจเคลื่อนไหวไปตลอด ใจธรรมชาติของมันก็เคลื่อนที่อยู่แล้ว แล้วการเคลื่อนไหวของมัน เห็นไหม เราถึงบอกว่า ถ้าเราใช้ความจงใจของเรามาเป็นบุญกุศล มา

เป็นทางประพฤติปฏิบัติ นี่ใจมันก็เลื่อนไป เราจะหยุดของมันที่แรกเลย หยุดไม่ได้ ถ้าหยุดใจเลย ต้องไม่มีความอยากก่อน เราถึงประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นไปไหนละ มันก็เหมือนกับเรือไม่มีหางเสือวนเวียนอยู่ในนั้น มันจะเป็นไปได้อย่างไร

อันนี้เรามีหางเสือ เราทำความสงบของใจให้ได้ ถ้าใจเราสงบเข้ามามันจะเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ เพราะเป็นสัมมาสมาธิแล้วมันก็เป็นความสงบของใจ ใจตั้งมั่น สมาธิเกิดขึ้นบ่อยเข้าๆ ความสงบของใจเกิดขึ้นบ่อยเข้าๆ ความสุขไม่ต้องบอก ความสุขในหัวใจมันมีความสุขในหัวใจ ใจนั้นจะมีความสุขเข้ามาในใจของตัวเอง ถ้าใจของตัวเองมีความสุขเข้ามาในหัวใจของตัวเอง นี่ คนจะทำงานมันก็แจ่มชื่นแจ่มใส มันสดชื่นแจ่มใสในการทำงาน การทำงานนั้นงานก็อยู่ในอำนาจของเรา กับคนที่หิวโหยกระหาย แล้วคน อย่างกิเลสพาทำนี่รกรุงรัง ลูกลี้ลูกลอนอยากได้มาก อยากเป็นไป แล้วนี่การประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างนั้น มันจะเป็นมรรคได้อย่างไร

ถ้าการประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม พิจารณากาย ดูภายนอกไปเรื่อยๆ ดูภายนอกเข้ามาให้มันสงบเข้ามา ให้สงบเข้ามา ต้องทำสัมมาสมาธิให้ได้ ทำสัมมาสมาธิได้มันถึงจะเป็นโลกุตระ โลกุตระธรรมพ้นจากโลกใจ โลกุตระธรรมที่พ้นออกจากโลก สมณะที่ให้มีธรรมในหัวใจใจ ถ้าสมณะมีธรรมในหัวใจ สมณะนั้นจะมีความสุข สมณะนั้นจะมีความสุขของตัวเอง แล้วผู้ใดปฏิบัติ ธรรมสมควรแก่ธรรม คนเป็นที่พึงแห่งตนแล้วจะเป็นที่พึงของผู้อื่นได้ คนเป็นที่พึงแห่งตน

แต่นี้คนเป็นที่พึงแห่งตนไม่ได้ คนยังต่อสู้กับกิเลสในหัวใจของตัวเอง ถึงต้องพยายามตั้งใจ ตั้งความเพียรของเราให้ได้ เราเป็นเอกบุรุษ เราจะออกจากกิเลสได้ เราต้องตั้งความเพียรของเราได้ เราจงใจของเราได้ ความจงใจของใจนั้นนะ ใจมันเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน คิดสิ่งใดมันก็จะ เป็นสิ่งที่เราคิดตามไป ย้ำคิดย้ำทำแล้วมันจะทำสิ่งนั้น คิดทีแรก คิดแล้วไม่ทำ น่าจะทำ น่าจะทำ เห็นไหม เริ่มต้นใจมันก็เจาะออกไปก่อน เป็นช่องออกไป ถ้าใจเริ่มเจาะเป็นช่องนั้นออกไปมันจะเป็นไปตามช่องของกิเลสมันพาคิด ถ้าใจเจาะเป็นช่องของธรรมเข้ามา เจาะเป็นช่องของธรรมเข้ามา เราพยายามตั้งสติขึ้นมา เราตั้งสติของเราขึ้นมา เราเห็นว่าเห็นกิเลสเป็นโทษ เรารังเกียจกิเลสว่า กิเลสเป็นโทษ ทำให้เราทุกข์ยาก เราพยายามหาช่องทางออกมาทางธรรมขึ้นมา

ทางธรรมเป็นทางฝ่ายดี ทางธรรมทำใจให้พ้นจากกิเลสได้ ทางธรรมนี้จะทำให้ใจนี้เป็น อิสระเสรีใจ แล้วมันจะเอาความสุข มันเอาความสุขมาให้กับใจ มันถึงเป็นปัจจัยตั้งใจ การประพฤติ นี่เป็นปัจจัยตั้ง ใจของคนมีความทุกข์นี้มันก็เป็นปัจจัยตั้งเราร้อนในหัวใจนั้น ถ้ามันมีความสุข

ขึ้นมามันเข้าหาความร่มเย็นของใจ แล้วมันหาว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีคุณงามความดีกับใจ ใจดวงนั้นจะปลื้ม จะดีมีกิน จะพอใจ ใจมันจะอบอุ่นของใจ ใจมันจะมีที่พึ่งออกมา แต่มันทรงอยู่ไม่ได้...

...ความรักของมันเป็นจะหลุดมือออกไป ความดีใจ ความพอใจ ความตื่นเต้นของใจ ใจดวงที่ได้ธรรมในหัวใจนี้มันจะตื่นเต้นมาก เพราะสมบัติอันนี้ไม่เคยเจอ หลุดมือออกไปแล้วกิเลสมันจะกระทุ้งทันทีเลย อยากให้เป็นอย่างนั้น คิดไปอย่างนั้น นี่เวลากิเลสมันเกิด เกิดในสถานะในท่ามกลางการประพฤติปฏิบัติ เกิดในสถานะท่ามกลางที่ว่าเรากินอาหารของธรรมเข้าไป ได้รสของธรรมเข้าไปแล้วกิเลสมันยังหลุดไม่ได้ขนาดนั้นนะ

นี่มันถึงว่ากิเลสเป็นเรา เรากับกิเลสเป็นอันเดียวกัน มันถึงต้องพยายามสร้างสมขึ้นมา ทำใจให้ได้ จิตนี้เสื่อม เราสร้างสมขึ้นมาขนาดนี้มันเสื่อมไป เสื่อมโดยธรรมชาติของมันก็เสื่อมอยู่แล้ว สพุเพ ฐมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายนี้แปรสภาพโดยธรรมชาติของมัน มันแปรสภาพโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่เราจะทรงอยู่ได้ เราพยายามสร้างสมขึ้นไป เห็นไหม ต้องทำบ่อยๆ เข้ามันถึงจะตั้งมั่น คำว่า “จิตตั้งมั่น” จิตตั้งมั่นเพราะมีการความทำสงบของใจเป็นสมาธิบ่อยๆ เข้ามันจะตั้งมั่น แล้วนี่มันทำครั้งแรก พอครั้งแรกมันสงบเข้ามา มันอยากได้ อยากให้เป็นอย่างนั้นอีก เห็นไหม นี่กิเลสมันทำให้ไม่บ่อย ความตั้งมั่นของใจไม่บ่อย ความตั้งมั่นของใจไม่บ่อยมันก็จะเอาอะไรไปควรแก่การงานล่ะ

ถ้าความตั้งมั่นของใจบ่อยเข้ามันก็จะเห็น ถ้ามีอำนาจาสนาจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นเวทนานี้มันเกิดอยู่กับเราโดยตลอดเวลาอยู่แล้ว แต่เวทนานอก เวทนาในใจ เวทนาในอก ทำใจให้สงบเข้ามามันก็สงบเข้ามาเหมือนกัน เวทนาแล้วเวทนาในก็เวทนาใน พิจารณาเวทนาเข้าไป พิจารณาเวทนา ถ้าเวทนานอกมันเห็นแต่เวทนานอก หมายถึงว่าความเป็นทุกข์ของกายที่มันสะสมของใจมันปล่อยเข้ามา มันถึงตรงนี้มันถึงจะเป็นโลกุตตระเหมือนกัน

เป็นโลกียะ เป็นโลกุตตระ นอกกับใน ด้านนอกนี้เป็นเรื่องของโลก โลกียะ เรื่องของโลกียะ มันต้องฝึกใจ ใจต้องฝึก ถ้ามีอำนาจาสนาแล้วมันจะเห็นภาพ เห็นภาพของกาย เห็นภาพ เห็นความเห็นภาพนั้นมันเห็นกายจริง เห็นกายจริงนั้นยกขึ้นวิปัสสนา ต้องยกขึ้นวิปัสสนาตลอด ถ้าไม่ยกขึ้นวิปัสสนาแล้วมันเป็นตน สิ่งนั้นเป็นตน สิ่งนั้นเป็นเรา สิ่งที่เป็นเรามันก็จะขับเคลื่อนออกไปข้างนอก สิ่งที่เป็นตนบีบ ตนมันจะผูกมัดกับสิ่งนั้น เพราะเป็นตนแล้วเชื่อด้วย ถ้าไม่เป็นตนเป็นคนอื่นบอก นี่มันยังลึงเลสงสัย สิ่งที่เป็นตน ใจนี้เป็นตนอยู่แล้ว แล้วผูกมัดไปกับร่างกายที่เป็น

ตน มันถึงหมุนออกไป ความหมุนออกไปอันนั้นแล้วพิจารณาไปแล้วมันไม่ขาด มันไม่ขาด มันพิจารณาซ้ำๆ ไม่ได้ แล้วมันไม่มีกำลังพอ มันต้องกลับมาทำความสงบ กลับมาทำความสงบ ถ้ากำลังเราไม่พอ ถ้าพิจารณาไปมันพ่นเฟือ มันพ่นเฟือแล้วทำให้เหนื่อย พอทำให้เหนื่อยแล้วมันไม่อยากจะต่อไป เห็นไหม ต้องกลับมาทำความสงบของใจ ถ้าทำความสงบของใจ ทำพื้นฐานให้คมกล้า ให้ปัญญามันคมกล้าแล้วออกไปวิปัสสนาใหม่ ออกไปวิปัสสนานะ

ในปัญญาในขั้นของวิปัสสนานี้ไม่มีสูตรตายตัว เรื่องของปัญญาต้องใช้ปัญญาค้นคว้าไปตลอด แยกแยะจนกว่าไม่มีใครมาหลอกปัญญาอันนี้ได้ไง ถ้าเราใช้ปัญญาของเราที่มันปัญญาซ้ำซาก ปัญญาของเรา พอปัญญาของเรามันซ้ำอยู่อย่างนั้นแล้วมันจะให้แตกอีก จะให้เป็นไปกิเลสมันจะหลอกตรงนั้นนะ กิเลสจะหลอก หลอกให้เราไม่มีกำลัง หลอกให้เราอ่อนเพลีย หลอกให้เราพิจารณาไปไม่รอด แล้วมันก็ย้อนกลับไป ขลุกขลิกๆ อยู่ตรงนั้น มันก้าวเดินไปไม่ได้ ความก้าวเดินไปไม่ได้ พอนานเข้าๆ พอกิเลสมันหลอกมันก็เสื่อมสภาพไป ความเสื่อมสภาพไปทำให้เราท้อแท้ เห็นไหม ทำให้ท้อแท้ ทำให้ก้าวเดินได้ลำบาก มันมีความไม่พอใจตัวเองนะ

ถ้าเราทำของเราไม่ได้ เราก็ไม่พอใจตัวเราเองว่าทำไมเราทำสิ่งนี้ไม่ได้ นี่เพราะเราไม่รอบคอบ เพราะสิ่งที่เราไม่เคยทำ สิ่งที่ไม่เคยทำมันถึงทำให้สภาพนี้เสื่อมไปได้ ความเสื่อมไปของมัน ถ้าความเสื่อมไปของมัน เราก็ต้องปล่อย ปล่อยเลย ถ้าเราไปติดข้องอยู่สิ่งนั้น เราจะเศร้าสร้อยเสียใจกับสิ่งนั้นตลอดไป แล้วเราจะไม่มีโอกาสทำ โอกาสที่เราพลาดไปนี่มันเป็นสิ่งที่ว่าเราไม่เคยพอสิ่งที่ไม่เคยแล้วกิเลสมันต่อต้านด้วยหนึ่ง มันหลุดมือไปแล้วให้มันหลุดมือไป เราทำของเราใหม่ เราวางชีวิตใหม่ วางโปรแกรมใหม่ ทำการประพฤติปฏิบัติใหม่ ไม่เข้าไปในร่องเก่า ถ้าไปในร่องเก่ามันจะหวนคิดแต่เรื่องความคิดเก่าๆ ใจ เราปล่อยความคิดอันนั้นแล้วพยายามทำของเราทำความสงบเข้ามาใหม่

เริ่มต้นต้องทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ ถ้าใจมันสงบเข้ามา สงบเข้ามาๆ ถ้ามันยกขึ้น วิปัสสนาได้มันจะเป็นโลกุตตระ ถ้ามันยกขึ้นไม่ได้ เรายังไม่ควรยก ทำให้มันสงบให้ถึงที่ มันจะสงบลึกขนาดไหนช่างมันเลย ให้มันสงบเข้าไป แล้วมันย้อนออก คลายออกมาแล้วยกขึ้น ถ้ายกขึ้นแล้ว ยกขึ้นหมายถึงเห็นภาพ หรือทำสิ่งนั้นได้ วิปัสสนาได้ ทำได้ ถ้าทำไม่ได้เราก็กลับมาความสงบของเราไป

ทำความสงบของเราไป เพราะการทำความสงบนี้ก็เป็นการทำสมาธิเพียรอย่างหนึ่ง การทำความสงบของใจนี้มันก็เป็นการประพฤติปฏิบัติ การชำระกิเลสอย่างหนึ่ง ถ้าเราไม่ทำความสงบของใจนี้เราไม่มีทุน ถ้าเราไม่มีทุนนี้เราจะไปประกอบอาชีพได้อย่างไร อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่มีความสงบของใจ ใจมันไม่สามารถเป็นพื้นฐานให้เกิดโลกุตตระได้ ให้เกิดความเป็นวิปัสสนาได้ เราทำไปมันไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นประโยชน์เราก็อายุอย่างนั้น มันเสียเวลาเปล่า สิ่งที่เราจะเป็นการเป็นงานมันกลับไม่เป็นการเป็นงาน เพราะเรามัวแต่ทำอยู่ตรงนั้นไง เรามัวแต่ทำสิ่งที่มันจะเป็นไปไม่ได้ไง สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพียงแต่เราไม่เข้าใจแล้วเราพยายามฝืนไป ฝืน เราจะชนะสิ่งนั้น เอาชนะไม่ได้ ทำจนกว่าใจนี้เป็นนามธรรม พอใจเป็นนามธรรมนี้เราหมุนไปๆเรื่อยๆ มันจะอ่อนตัวลงๆ

ธรรมชาติของกิเลส ถ้าธรรมนี้มีอำนาจขึ้นมา มันจะต้องอ่อนตัวลง พอมันอ่อนตัวลงนี้ ความสงบต้องเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน ถ้าความสงบเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ธรรมชาติหมายถึงว่าเหตุผลมันพอนะ ไม่ใช่ธรรมชาติมันจะเกิดลอยๆ ต้องเกิดจากเหตุ เราต้องสร้างเหตุของเรา ถ้าเราสร้างเหตุของเราพอแล้ว ผลมันจะเกิดโดย...ธรรมชาติหมายถึงว่าเหตุและผล เหตุมันสร้างสมเหตุจนพอแล้วมันจะสงบเข้ามา นั่นนะเห็นกายใหม่ วิปัสสนาใหม่ ซ้ำเข้าไปๆ มันจะปล่อย พอมันปล่อยมันจะเว้งว่างมากๆ เราเว้งว่างเราก็อายุ มันมีความสุขเราก็อายุในอันนั้น นี่ซำอยู่อย่างนั้น นี่ขั้นของปัญญา ขั้นของปัญญาพลิกแพลงไปตลอด ปัญญาต้องใช้ของใหม่ วันนี้ทำอยู่อย่างนี้มันชนะ วันต่อไปทำใหม่ต้องใช้ปัญญาอันใหม่ ปัญญาอันเก่ากิเลสมันรู้ เพราะกิเลสกับเราเป็นอันเดียวกัน ปัญญาคิด คิดมาจากเรา

แต่ถ้าวิปัสสนาไป ภาวนามยปัญญา ปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้นเป็นปัจจุบัน ธรรม แล้วมันทำลายตัวกิเลสไป มันเป็นปัจจัยตัด สิ่งที่เป็นปัจจัยตัดนี้มันก็แนบเข้าไปในหัวใจ ถ้าหัวใจเคยทำสิ่งนี้อยู่แล้วมันขาดออกไปจากใจ มันเป็นการยืนยันกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะฉลาดขึ้น ถ้าฉลาดขึ้น มันใช้ปัญญาใคร่ครวญมากขึ้น ความมากขึ้นออกไป นี่หมุนออกไปๆ จนมันทำลายตัวมันเอง ทำลายตัวมันเองหมด นี่ตัวตนโดนทำลายไป ตัวตนของสมณะ ตัวตนของความสงบนั้นโดนทำลายไป ตัวตนในการยึดมั่นถือมั่นว่ากายกับใจนี้เป็นเรา กายกับใจนี้เป็นเรา เราอันเป็นอันเดียวกันโดนทำลายออกไปหมด นี่มันจะปล่อยออกไปขั้นหนึ่ง ความปล่อยตัวตนออกไปก็ต้องหมุนต่อไปเพื่อจะเอาธรรมเข้ามาในหัวใจของเราให้ได้ ทำเข้ามาให้ถึงที่สุดของการประพฤติปฏิบัติ ถ้าทำถึงที่สุดของการประพฤติปฏิบัติ ชีวิตนี้เราจะมีคุณค่า

ชีวิตนี้เกิดมาด้วยบุญกุศล แล้วชีวิตนี้จะตายไปจะเกิดอีกหรือ ถ้าชีวิตนี้เกิดมาแล้วเราต้องดับทุกข์ในหัวใจของเราให้ได้ ชีวิตนี้ถึงเป็นชีวิตอันประเสริฐของเรา ถ้าชีวิตเราเป็นประเสริฐ เราพยายามทำสิ่งนี้ให้ได้ งานใดๆ ในโลกนี้เป็นเรื่องของโลกเขา คนอื่นยังไหว้วานทำกันได้ เป็นญาติ เป็นพ่อ เป็นลูกกัน พ่อทำไม่เสร็จลูกยังทำสายงานนั้นต่อได้ แต่งานของเรา ชีวิตนี้ต้องทำลายจิตในหัวใจของเราขาดออกไปจากชีวิตของเรา งานของการชำระกิเลสไม่มีใครทำแทนกันได้ เห็นไหม งานในการประพฤติปฏิบัติธรรมนี้ไม่มีใครทำแทนกันได้ ในหัวใจที่เป็นทุกข์นั้นมันชำระออก มันเป็นสุขในใจดวงนั้น

ถ้าหัวใจของเราเป็นทุกข์ จะให้คนอื่นชำระล้างให้ มันเป็นไปได้ไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า ทางชำระกิเลส ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติต้องเป็นคนทำเอา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ย้อนกลับมาในหัวใจ มันสร้างสมขึ้นมาจากความสงบของใจ มันสร้างฐานขึ้นมาจากใจ ใจจะเป็นสมถกรรมฐานนี้เป็นฐาน เป็นที่ควรแก่การงาน ทำความสงบของใจเข้ามา นี่เป็นงานอันหนึ่ง งานอันนี้พลาดไม่ได้เลย จะขึ้นไหนก็แล้วแต่ ความสงบนี้เป็นของที่ว่าจำเป็นตลอดไป ความสงบของใจแล้วมันจะมีกำลังวังชาขึ้นมา ใจดวงนี้จะมีกำลังวังชา กำลังวังชานี้มันจะทำงานได้ ถ้าอ่อนแอแล้วทำงานไม่ได้ ทำงานไม่ได้ถึงว่าความสงบนี้ มันถึงว่าเป็นความจำเป็นของทุกๆ ขั้นตอนในการประพฤติปฏิบัติ แล้วเราทำความสงบของใจเข้าไปเรื่อยๆ สูงขึ้นไป แล้วยกขึ้น วิปัสสนาไปตลอดนะ

ถ้าปัญญาไม่หา ไม่ขุดคุ้ย ไม่ค้นคว้า ปัญญาจะเกิดเองเป็นไปได้หนึ่ง ความสงบของใจไปชำระกิเลสไม่ได้หนึ่ง ความสงบของใจมันก็สงบอยู่อย่างนั้น กิเลสมันซุกอยู่ในหัวใจนั้นตลอดไป กิเลสนี้มันฉลาดมาก ถ้าธรรมนี้เกิดขึ้นมามันจะหลบหลิกแล้วมันจะซุกอยู่ในนั้น เราต้องขุดคุ้ย เราต้องค้นคว้า ใจ ปัญญาในการค้นคว้าหากิเลสนี้เป็นปัญญาในการค้นคว้าหากิเลส ถ้าเจอกิเลสแล้วได้งาน ถ้าไม่เจอกิเลส ไม่ได้งาน ถ้าเจอกิเลสขึ้นมา วิปัสสนาเข้าไปอีก จนกว่ากายจะแยกออกจากกัน กายเป็นกาย จิตเป็นจิต แยกออกจากกัน ออกไปอีกขั้นตอนหนึ่ง นี่อุปาทานในการยึดมั่นถือมั่นของสมณะนั้นปล่อยวางไปอีกขั้นหนึ่ง

เห็นไหม จะแว้งแว้งมาก ใจนั้นจะแว้งแว้ง มีความสุขมาก ถ้าขณะนี้มันประเสริฐขึ้นมาในหัวใจดวงนั้นแล้ว หัวใจดวงที่ประเสริฐ ประเสริฐเพราะอะไร เพราะได้ชำระกิเลสออกไปจากใจ มันชำระหนีไปเรื่อยๆ ใจ แต่หนี้ มูลค่าของหนี้มันก็มี เราแสวงหามันก็เป็นกุศล ฝ่ายที่เป็นตัว

น้ำเงินมันก็ขึ้น ขึ้นมากขึ้นน้อยอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติของเรา ใ้มูลค่าของหนี้ ใ้ฝ่ายตัวแดง ใ้ตัวกิเลส ตัวกิเลสตัวแดงนั้นมันสะสมมาในหัวใจโดยธรรมชาติของมัน

มูลค่าหนี้นี้ต้องทำลายกันไปตลอดไป แล้วคนที่ทำลาย คนที่สร้างหนี้ขึ้นมามันก็คือกรรม การกระทำของเรา กรรมคือการกระทำ วิบากกรรม วิบากนี้ไว้กับหัวใจ สะสมลงที่หัวใจ เวลากิเลสมันอยากทำกรรม มันสร้างสมขึ้นมาแล้วมันก็ทำกรรม มันยุแห่หัวใจให้อยากทำ มันทนไม่ได้ มันทนไม่ได้ มันอยู่เฉยไม่ได้ มันต้องมีการกระทำ มันคันมันน่ะ หัวใจมันคันมันทำของมันไปตลอด พอทำของมันไป มโนกรรมก็ต้องเกิดขึ้น มันก็ต้องสะสมลงอยู่ที่ใจ สะสมลงที่ใจมันก็เป็นจริตนิสัยของใจ นิกรรมมันสร้างสมขึ้นมา กรรมมันสร้างสมถึงสร้างสมแต่ตัวแดงขึ้นมาในหัวใจ แล้วในตัวน้ำเงินของเราละ

ธรรมชำระกิเลส ก็คือศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้คือเหตุคือทฤษฎี คือทางมัคคาอันเอก แล้วมันจะเกิดขึ้นกับเราได้มันต้องเป็นสมบัติส่วนตัวของเรา ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในพระไตรปิฎก อยู่ในพระไตรปิฎกเราก็ศึกษา มา เราก็รำเรียนมา เราก็คันคว้ามมา แล้วเราต้องพยายามสะสมขึ้นมา ทำความสงบของใจ ใจต้องทำความสงบของใจขึ้นมามันถึงจะเป็นสิ่งที่ว่า เป็นกำลังวังชาขึ้นมา แล้วเป็นกำลังวังชาขึ้นมานี้ มูลค่าของความเป็นธรรมของเราเกิดขึ้นมา มูลค่าของธรรมนี้มันก็เสวยมูลค่าของธรรมนี้ มีความสุขอยู่อย่างนั้น มีความสุขอยู่อย่างนั้นแล้วก็ปล่อยวางอยู่อย่างนั้นนะ ถ้าไม่ใช่ปัญญาคันคว้า

ต้องใช้ปัญญาคันคว้า คันคว้าออกมา นี่เจอกามราคะในหัวใจ ถ้าเจอกามราคะในหัวใจ ปัญญาในการชำระกามในหัวใจ เห็นไหม วิบากอยู่ที่ใจ ผลของใจที่มันคันคว้าออกมาแล้วมันพยายามสู้สร้างสมออกมา มันก็หมุนเวียนของมันออกไป มันหมุนเวียนไปในวัฏวน สิ่งที่ว่าวนนี้ ใจนี้ไปเกิด ร่างกายนี้เวลาตายไปแล้วทั้งซากศพไว้ที่นี้ หัวใจนี้ไปเกิดไปตายอยู่ หัวใจดวงนี้มันมีกามราคะอยู่ มันยังเวียนไปอยู่ เวียนไปเกิดในกามภพไป ในเรื่องของกาม กามฉันทะความพอใจของใจมันก็เป็นกาม กามในใจดวงนั้น เห็นไหม นี่ความพอใจ ความอุ่นใจ กิณอารมณ์ของตัวเองในหัวใจนั้น มันก็เป็นกามของมันในหัวใจนั้น นี่กิเลสทั้งหมด แล้วปัญญาจะใคร่ครวญอย่างไรให้ทันกับสิ่งที่มันพอใจ

พอใจคือเรา เราพอใจเรา เราหมกมุ่นอยู่ในความคิดของเรา ถ้าหมกมุ่นอยู่ในความคิดของเรา เราก็อยู่ในอำนาจของกิเลส อยู่ในอำนาจของมัน เห็นไหม ปัญญาในการคันคว้าในการต่อต้าน

มันก็ต้องใช้ว่าไม่พอใจเรา ไม่พอใจการกระทำของเรา ไม่พอใจทุกๆ อย่าง แล้วขัดขวาง พยายาม
 คัดแปลงตนของเราตลอด เราต้องทำฝ่ายตรงข้ามกับความเคยใจ หัวใจมันเคยทำอย่างไรเราต้องทำ
 ฝ่ายตรงข้ามไป แล้วใช้ปัญญาแยกแยะออก แยกแยะความเห็นถูกเห็นผิดใจ

ความเห็นของใจที่มันเห็นอยู่นั่นนะ นั่นนะมันใช้สิ่งนั้นหลอกเรา ใช้สิ่งนั้นหลอกเรา มี
 ปัญญา มีความคิดออกมา แล้วความคิด สัญญาอารมณ์ของเราหมุนเข้าไปในนั้น ในอารมณ์ของเรา
 ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ในสมณะของเรา นี่กิเลสมันลากไปใช้หมดเลย เพราะในเรื่องของ
 กามราคะนี้มันรุนแรง ความที่รุนแรงมันจะดึงความเห็นของเรา ดึงสัญญาของเรา ดึงความคิดของ
 เราไปเป็นอำนาจของกิเลสทั้งหมด ถ้าเป็นอำนาจของกิเลสมันก็จะหมุนเวียนไปของมัน แล้วมันก็
 จะวนไปอยู่อย่างนั้น เราก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น กำลังของเราไม่พอ ถ้ากำลังของเราไม่พอ
 กลับมาทำความสงบดีกว่า

ถ้าเราใช้ทำความสงบได้ไว้ กดไว้โดยสมณธรรม ไม่ใช่ชนะขาด ถ้าชนะไม่ขาด เรากดไว้
 ด้วยอำนาจ ด้วยกำลัง ด้วยกำลังของสมาธิใจ กดไว้ไม่ให้กิเลสมันเร้าร้อนไป กดไว้ไม่ให้ความคิด
 มันฟุ้งซ่านเกินไป กดไว้ไม่ให้มันทำความเร้าร้อนให้ใจ การประพฤติปฏิบัติของเรามีความสุข ว่า
 มีความสุข มีความสุขแน่นอน ในการที่ว่าเป็นอนุปปิณฑธรรมที่สะสมขึ้นมา แต่กิเลสที่มัน
 ละเอียดย่อย มันเผาใจได้ขนาดนั้นนะ

เราว่าเราประพฤติปฏิบัติธรรมควรจะมีความสุข คนที่ประพฤติปฏิบัติธรรมทำไมมันให้
 ความเดือดร้อนกับใจ ให้ความเร้าร้อนกับใจอย่างนั้น ให้ความเร้าร้อนกับใจ มันเผาใจอยู่นะ เผาใจ
 ด้วยกิเลส เพราะเป็นการต่อสู้กันนะ คนที่เขาโกงเรา คนที่เขาทุจริตกับเรา เราไม่ไปทวงหนี้เขา เขาก็
 หลบซ่อนตัวของเขาอยู่อย่างนั้น เพราะเขาเป็นฝ่ายได้เปรียบเรา กิเลสก็เหมือนกัน มันโกงเรา มัน
 อาศัยหัวใจของเราเป็นที่อยู่อาศัย แล้วมันก็ขั้วถ่ายเข้าไปในหัวใจของเรา มันโกงเราแล้วมันก็นอน
 อยู่ในหัวใจของเรา แล้วมันอยู่อย่างนั้น เราไม่เคยไปเห็นมัน มันก็อาศัยสิ่งนี้เป็นที่อยู่ของมันตลอด
 มาจนไม่มีกับไม่มีกลับ จนกว่าเราทุกข์ๆ ยากๆ เราเกิดมาแล้วเกิดเล่า เกิดแล้วเกิดเล่า เพราะสิ่งนี้พา
 เกิดและพาทาย

แล้วบัดนี้เราสร้างบุญกุศลขึ้นมา เราสร้างศาสนธรรม สร้างมรรคจริยสังฆัง สติปัญญา เรา
 ขุดคุ้ยเข้าไปนะ เป็นการต่อสู้กันซึ่งๆ หน้า การต่อสู้ ถ้าข้าศึกมีการต่อสู้กันเมื่อไหร่ เมื่อนั้นตรงนั้น
 จะเป็นการต่อสู้กันเป็นการทำลายกัน เป็นการต่อสู้ เป็นการทำลายล้างกันระหว่างฝ่ายตรงข้าม ใน

เมื่อเรต่อสู้กับกิเลสซึ่งหน้า ปัญญาในการสู้เยี่ยชุดคั่นคว้าวออกไป มันถึงว่าเป็นการรุนแรง มันถึงว่าเป็นการทุกข์การยากใจ

ความทุกข์ความยากเพราะมันเป็นงาน การเล่นกีฬาฟันเอาแพ้อาชนะ เขายังต้องทุ่มเทเพื่อเอาแค่ความชนะ เอารางวัล รางวัลแค่หนึ่งสองหน อันนี้ถ้าเราชนะหัวใจของเรา เราชนะกิเลสได้ มันทำลายกิเลสออกไปจากใจทั้งหมดคนะ กิเลสออกไปจากใจ ไม่เกิดในกามภพ ความไม่เกิดไม่ตายในกามภพอันนี้มันถึงรุนแรงมาก มันถึงเป็นการต่อสู้กันอย่างสุดความสามารถของอวิชาของกิเลสที่มันใช้อยู่ รากะ โทสะ โมหะ อยู่ตรงนี้ ตรงที่เป็นรากะ โทสะ โมหะมันพยายามผลักดันตัวมันเองไว้ มันสงวนตัวมันเองแล้วมันสร้างความเห็นของเราให้เห็นผิด ความเห็นผิดอันนั้นปัญญาหลง ปัญญาหลงไปกับอวิชา ปัญญาหลงไปกับความไม่รู้ ความไม่รู้ของเราเนี่ยมันหลงไป แล้วมันหมุนเวียนไปในหัวใจดวงนั้น เนี่ยมันยาก มันยากตรงนี้

การที่มันต่อสู้กัน การต่อสู้กันด้วยใช้กำลัง ใช้กำลังตรงนี้ กำลังเราไม่พอ กำลังเราไม่พอก็กลับมาทำความสงบ เน้นความสงบนะ ความสงบนี่เป็นที่พัก เป็นหลังอิงของปัญญาของเรา ถ้าเราถอย สู้ไม่ไหวแล้วเราต้องกลับมาทำความสงบของเรา เนี่ยมันเป็นหลังอิง มันเป็นที่พึ่งของปัญญา ปัญญาฝ่ายธรรม ปัญญาในภาวนามยปัญญามันต้องมีสัมมาสมาธิหนุนตัวเองขึ้นไป ถ้ามีสัมมาสมาธิหนุนตัวเองขึ้นไป มันจะหมุนไปโดยพลังงานของมัน มีกำลังวังชา ถ้ากำลังมันอ่อนไป เพราะมันโดนกิเลสหลอกใช้ กิเลสทำให้หมุนผิดประเด็นไป กิเลสทำให้ความคิดแตกต่างไป เนี่ยมันจะหมุนออกไปอย่างนั้น เนี่ยปัญญา

ปัญญาดูเราใช้ของเราดีๆ มันเป็นปัญญาของเรา ปัญญาของเราใช้ไม่ดี ปัญญานั้นก็ทำลายเรา ปัญญาเนี่ยมันเป็นสิ่งที่ว่าเราเชื่อ เพราะมันเป็นของเราแล้วมันคิดไป มันถึงทำให้เราพลาดไป ความพลาดไปมันจะหลงไป หลงไปมันก็ปล่อย ปล่อยแบบหลงๆ นะ ความคิดแบบหลงมันจะแว้งแว้ง เพราะใจมันเป็นนามธรรมสูงแล้ว สิ่งที่สูงแล้วมันจะเป็นแว้งแว้งไปหมด มันก็ปล่อยแบบแว้งแว้งออกไป แต่ปล่อยแบบกิเลสมันซุกอยู่ในหัวใจนั้น มันไม่ใช่ชำระทำลายขาดออกไปจนกิเลสมันจะขาดออกไปจากใจนั้น ปล่อยแบบกิเลสซุกอยู่ในหัวใจ หลบเลี่ยงไป มันหลบซ่อนอยู่ในใจนั้น เนี่ยมันถึงต้องหมั่นฝึกหมั่นซ้อม ต้องพยายามคราดพยายามไถ พยายามใช้วิปัสสนาต่อสู้ตลอดเวลา ไม่ให้พลังผลอ

ถ้าเราปล่อยสติไป เราเสียดาย เราทำแล้วเราคิดว่ามันเป็นผลของเรา เราล้าไป นั่นแหละ ล้าไปอยู่อย่างนั้น เพราะอะไร เพราะมันไม่มีสิ่งใดขาดออกไปจากใจ มันไม่ได้บังคับกิเลส ออกไปจากใจ มันไม่ได้ทำลายกิเลสออกไป เราต้องซ้าอยู่ ซ้าอยู่ตรงนั้น ซ้าจนกว่ามันจะขาด ออกไปจากใจ ความที่ขาดออกไปจากใจ นี่กามราคะขาดออกไปจากใจ แล้วยังต้องซ้าอยู่ไปเรื่อยๆ เพราะอะไร

เพราะสิ่งที่เป็นรูปธรรม เราเห็นอยู่ สิ่งที่เป็นรูปธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมละ สิ่งที่เป็นรูปธรรมคือเราเห็นแล้วเราจำมา มันก็สะสมลงเป็นนามธรรม ซ้าอยู่อย่างนั้นจนมัน ทำลายนามธรรมอีกชั้นหนึ่ง เพราะว่าอนาคามีนี้มีมันมีอยู่หลายภพหลายภูมิ มันมีความ ละเอียดอ่อนของอนาคามีนี้ ซ้าเข้าไปตรงนั้นมันหลุดออกไปอีกชั้นหนึ่ง หลุดออกไปอีก ชั้นหนึ่งนี้ นี่เข้าไปถึงตรงนั้นแล้วมันจะหลงไปว่าตัวเองทำลายความเป็นภพเป็นนามธรรม อันนี้ เข้าว่าเป็นการทำลายอวิชชา มันทำลายอวิชชามันก็จะแว้งว่างไปตลอด นี่ยกขึ้นไปอีก

สมณธรรม จะเป็นสมณะ ความสงบของใจที่เป็นสมณธรรมมันต้องมีธรรมอันสูงสุด ถ้าไม่มีธรรมอันสูงสุด มันเป็นสมณะ สมณะแต่ธรรมไม่ถึงสูงสุด มันไม่เป็นสมณธรรมแบบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลาย อวิชชาปจฺจุยา สงฺขาร เห็นไหม อวิชชาปจฺจุยา สงฺขารเกิดขึ้นในหัวใจ ต้องไปขุดคุ้ยเอาตรงคอของจิต ถ้าทำลาย ปล่อยจากรูปธรรมกับกามราคะ แล้วทำลายนามธรรมในกามราคะ แล้วถึงจะออกมาขุดคุ้ย

มโนวิญญูณปิ นิพฺพินฺหติ มโนสมฺมุสฺเสปิ นิพฺพินฺหติ

มโนคือหัวใจ ตัวมโนคือตัวหัวใจ คือตัวอวิชชา ตัวอวิชชาคือตัวใจนั้น ถ้าจับต้องตัว ใจนี้ จับต้องตัวใจแล้วพลิกตัวใจนี้ออกไป ถ้าพลิกตัวใจออกไปนี้เป็นศาสนธรรม ถ้าเป็นศา สนธรรม ใจดวงนี้จะมีความสุขใจ ความสุขของใจ ความสุขของใจได้ขึ้นมา ได้ขึ้นมาจากการ ประพฤติปฏิบัติ

ความล้มลุกคลุกคลานนะ เอาตายเข้าแลก เพราะเวลาประพฤติปฏิบัตินี้มันจะเอาตาย เข้ามาหลอก เอาความอ่อนด้อย เอาความให้เห็นแก่ตัว เอาความคิดให้พักผ่อนก่อน เห็นไหม ให้เรานิ่งเข้ามาตลอด สิ่งทีกิเลสมันจะขัดขวางการประพฤติปฏิบัติมาทุกชั้นทุกตอน แล้ว ธรรมนี้พยายามหลุดขึ้นไป พยายามขับไล่ตัวเองของเราขึ้นไปข้างบน ขึ้นไปให้ถึงตัวอวิชชา

ให้ได้ ถ้าทำลายอวิชชาขึ้นมา นี่ธรรมในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับธรรมในหัวใจดวงนั้นเหมือนกัน ความเหมือนกัน เป็นปัจจัยตั้งเหมือนกัน ความเห็นเหมือนกัน ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตเหมือนกัน

ความสุขในหัวใจนั้นไง จะมีความสุขในหัวใจ เพราะความลึกลับสงสัยไม่มี ความลึกลับ ความคิด ความลึกลับสงสัยว่าภพชาตินรกสวรรค์มีหรือไม่มี มันเห็นตลอด การทำลายนรกสวรรค์จากตัวภพ ตัวชาติ ตัวภวาสวะ เพราะตัวภวาสวะนี้เป็นตัวจรไป ตัวจรไปเกิดในที่ลุ่มๆ ดอนๆ แล้วทำลายสิ่งนั้นออกไปหมด นรกสวรรค์ถึงว่าเข้าใจเรื่องนรกสวรรค์เข้าใจตามความเป็นจริงทั้งหมด มันถึงไม่มีความลึกลับสงสัย ไม่มีความลึกลับสงสัยในการเกิดและการตาย

เห็นไหม ความลึกลับสงสัยเป็นความหงุดหงิดของใจ ถ้าใจมีความลึกลับสงสัยในหัวใจ มันก็กังวลใจ ความกังวลใจมันเป็นความอเล่ห์อาวรณ์ นี่อเล่ห์อาวรณ์ในหัวใจดวงนั้น มันจะไปไหน มันรักษาสรวงใจของมันเองไว้ไง ว่าใจนี้ตายแล้วจะไปไหน จะไปเกิดที่ไหน จะไปเห็นสิ่งใด แล้วมันทำลายการเกิดและการตายในหัวใจ ทำลายอวิชชาตัวไม่รู้ ถ้ามันจะเกิดมันจะตายเพราะมันไม่รู้ มันถึงไปเกิดไปตายตามสภาวะนั้น เพราะมันไม่สามารถช่วยตัวมันเองได้ มันเป็นสิ่งที่ว่าเป็นนามธรรมที่ว่าไม่มีใครบังคับมันได้ เห็นไหม เพราะมันเป็นไป

เวลามันหลุดออกไปมันเป็นไปอย่างนั้นไป แล้วเราไปควบคุมได้เป็นวิชา วิชาคือการจับต้องได้ ความเห็นการแปรสภาพทั้งหมด แล้วสำรวจออก สำรวจความไม่รู้ออกไปจากหัวใจดวงนั้น ความที่สำรวจความไม่รู้ออกมันก็เป็นวิชาขึ้นมา เป็นวิชา เห็นไหม นี่อรหัตตมรรค อรหัตตผล เวลามันสำรวจออกแล้วมันคายตัวออกไปจนมันเป็นนิพพาน ๑

นิพพาน ๑ เป็นสมณธรรมโดยสมบูรณ์ นิพพาน ๑ เป็นเป้าหมายของชาวพุทธ เราชาวพุทธประพฤติปฏิบัติกันเพื่อให้ถึงเป้าหมาย เพื่อความสุขของใจ ความสุขของใจให้ใจดวงนี้พ้นจากกิเลสทั้งหมด ถ้าพ้นจากกิเลสทั้งหมด ใจดวงนี้เป็นอิสระ แล้วอยู่ในร่างของมนุษย์ด้วย อยู่ในร่างของเรา

เราเกิดและเราตาย ตายตั้งแต่ก่อนตาย เห็นไหม ตายตั้งแต่ตอนนั้นกิเลสมันตายออกไปจากใจแล้วจะไม่มีใครเกิดและการตายจากใจดวงนั้นอีกเลย รอแต่เวลาให้สิ้นไป รอแต่กาลเวลาให้ร่างกายนี้คืนธรรมชาติเขาไป ถ้าร่างกายนี้เวลาหลุด จิตนี้หลุดออกไป ร่างกายนี้คืนธรรมชาติเขาไป ใจดวงนี้ก็หลุดพ้นไป หลุดพ้นไปจนเป็นเป้าหมายของศาสนธรรม

ธรรมที่เป็นสะสมกันอยู่ไปอยู่ในศาสนธรรม เอโก ชัมโม ธรรมอันเอก จิตนี้เป็นหนึ่ง จิตนี้ไม่มีการใคร่ครวญ จิตนี้ไม่มีการแปรสภาพอีกแล้ว สมบูรณ์พูนผลด้วยการประพฤติปฏิบัติ เกิดขึ้นจากความทุกข์ความยาก งานอะไรในโลกนี้ไม่มีงานหนักเท่ากับการประพฤติปฏิบัติ งานในโลกนี้ เห็นไหม เราจะทุกข์ยากขนาดไหน เพราะเราว่าเราได้ผลประโยชน์ มันควร มันเห็นแก่งาน มันแก่ประโยชน์นั้น มันพอใจกิเลส มันจะทำ แต่งานในการประพฤติปฏิบัติมันฝังในหัวใจ

ผู้ที่กำลังก้าวเดินเรื่องปัญญานะ มันก็เหมือนกันเศรษฐีกำลังค้าขายเจริญรุ่งเรืองนั้นนะ ถ้าเรากำลังค้าขายมีกำไรรุ่งเรือง การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าลองชนะกิเลสไปเรื่อยๆ มันจะมีความมุมานะ มันจะพยายามเต็มที่ พยายามเต็มที่ขึ้นไป มันก็เป็นเหมือนกับเราทำงานทางโลกเหมือนกัน แต่งานทางนี้มันยังผิดพลาดมากกว่าทางโลก เพราะเป็นทางที่ไม่มีใครเคยก้าวเดิน ถ้าคนเคยก้าวเดินจะไม่มานั่งเกิดอย่างเรานี้หรอก

เพราะการเกิดนี้กิเลสพาเกิด ฉะนั้นกิเลสในหัวใจทุกๆ ดวง มันถึงปิดตงนี้ไว้ ปิดความเห็นของศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ศรี สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ล้ำมัย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าไม่ควรเชื่อถือ มันจะทำให้ไม่เป็นประโยชน์กับเรา นี่เวลากิเลสมันปิดบังไว้

แต่เวลาธรรมมันเปิดขึ้นมา มันศรีมันล้ำมัยไปตรงไหน ในความเร่าร้อนของใจ เราก็ชำระล้างได้ ในความเร่าร้อนของใจ ความสงบของใจเกิดขึ้นมามันเป็นการประกันยืนยันกัน แล้วกิเลสชำระตัวตนของใจออกไปหนึ่ง กิเลสชำระความอุปาทานของใจออกไปหนึ่ง กิเลสชำระกามราคะของใจออกไปอีกหนึ่ง กิเลสชำระความไม่รู้ของใจ เห็นไหม ธรรมะชำระกิเลสความไม่รู้ของใจ ชำระออกไปจนหมดสิ้นจากไปในหัวใจ นั่นนะศาสนธรรมมัน

จะครีไปไหน ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะล้าสมัยไปไหน

มันเป็นสมควรนะ มัชฌิมาปฏิปทา สมควรแก่ธรรมตลอดเวลา เราต่างหากทำไมสมควรแก่ธรรม เราต่างหากเวลาประพฤติปฏิบัติมันอยากจะสนุกก่อนห้าม อยาจะชิงสุกก่อนห้าม ความคิดความหมายจินตนาการของเราไปตลอด ปัญญาพุ่งออกไปตลอด ปัญญาในฝ่ายกิเลสนะ ปัญญาในฝ่ายกิเลสมันคิดให้ล้าหน้าออกไป มันถึงไม่มัชฌิมาปฏิปทา

ถ้าปัญญาฝ่ายธรรม มันจะหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นภาวนามยปัญญา มันสมควรด้วยมรรคอริยสัจจ มรรค ๘ สมดุลกัน มรรคสามัคคีมันสมควรออกมา แล้วมันหมุนเวียนหมุนออกไป มันไม่ใช่การคาดการณ์ การคิดค้นคว้าออกไปด้วยการกิเลสพาใช้

กิเลสพาใช้เป็นอย่างหนึ่ง ธรรมะพาใช้เป็นอย่างหนึ่ง ธรรมะจะพาใช้ได้เราต้องทำความสงบของใจให้ใจตั้งมั่นให้ได้ ถ้าใจตั้งมั่น ธรรมะมันจะเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าใจตั้งมั่นไม่ได้ มันทุกข์นะมันจะเอาธรรมะมาจากไหน มันทุกข์เพราะใจมันฟุ้งซ่าน ถ้าใจฟุ้งซ่าน เอาความสุขมาจากไหน ถ้าใจตั้งมั่นมันเป็นความสุข เห็นไหม มันตั้งมั่นแล้วมีความสุขในหัวใจ ในหัวใจนั้นเป็นประโยชน์กับใจนั้น ใจนั้นถึงจะก้าวเดินขึ้นมาถึงจุดมุ่งหมายการประพฤติปฏิบัติได้ ธรรมะถึงไม่ครี ไม่ครีไม่ล้าสมัย

ความครีความล้าสมัยนั้นกิเลสหลอก นี่กิเลสมันหลอกเรา หลอกแม้แต่การประพฤติปฏิบัติ หลอกแม้แต่ความเชื่อ เริ่มต้นจะมีความเชื่อขึ้นมาเพื่อจะให้ใจหมุนเข้ามาในการดำรงชีวิต ดำรงสมณธรรม ให้สมณธรรมนี้มีธรรมขึ้นมาในหัวใจ แล้วใจนี้เป็นสมณะ เห็นไหม เห็นธรรม เห็นสมณะ เห็นทุกอย่าง ในมงคล ๓๘ ประการ ตามความเป็นจริงของใจเลย ใจจะเห็นใจตัวเองของเราหลุดพ้นออกไปจากกิเลส เป็นอากาสิโก ไม่มีกาลไม่มีเวลา กาลเวลานี้เราหลอกกันเอง กาลเวลานี้เป็นเครื่องจำแนกสัตว์ให้หมุนเวียนต่างกันไป กาลเวลานี้ทำให้เราหมุนไปแล้วมาแบ่งแยกเท่านั้นเอง

แต่ถ้าไม่มีกาลไม่มีเวลา ถ้าสมณธรรมแล้วหมด ไม่เป็นทาสของเวลา ไม่เป็นทาสของชั่วโมง ไม่เป็นทาสของนาฬิกา เวลานี้ไม่สามารถแบ่งแยกใดๆ ได้ เพราะมันอึดพอใจ อึดพอจน

ไม่มีสิ่งใดจะเข้าไปเติมสิ่งนั้น จะไปแบ่งแยกสิ่งนั้น จะให้สิ่งนั้นมากำหนดสิ่งอื่น เป็นไปไม่ได้ ถ้าเอโก รัมโม ถ้าจิตเป็นสมณธรรมแล้ว มันสมควรแก่ใจดวงนั้น อยู่โดยปกติ เติมเปี่ยมจากใจดวงนั้น แล้วรอ เห็นไหม

พระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลาปริณิพพานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ให้สมควรกับเวลาของเธอเถิด” สมควร เห็นไหม สมควรว่าใจมันจะไปตอนไหน ร่างกายนี้มันจะสลัดทิ้งตอนไหนให้มันเป็นไปตามนั้น ไม่มีการรังไว้ ไม่มีการเห็นไหม การเกิดและการตายถึงมีคุณค่าเท่ากัน มีคุณค่าเท่ากัน แต่เราดีใจในการเกิด เราเสียใจกับการตาย แต่ในเมื่อมันตายเกิดมันเป็นเรื่องของบัญญัติเท่านั้นเอง ไม่ใช่สมมุตินะ มันเป็นเรื่องบัญญัติของพระพุทธเจ้าที่บัญญัติไว้ เพราะว่าจิต กิเลสมันตายตั้งแต่ตอนชำระกิเลสแล้ว มันถึงไม่มีการเกิดและการตาย แต่มันครองธาตุครองขันธมาเรื่อยๆ แล้วต้องมาสลัดธาตุสลดขันธทิ้งไว้เพราะอะไร

เพราะว่านิพพานนี้มันนิพพานที่หัวใจ สมณธรรมเต็มหัวใจ แต่ธาตุขันธนี้มันเป็นเรื่องสมมุติอาศัย ยัมโลกเขามาตั้งแต่เริ่มต้น ยัมโลกเขามาเป็นชีวิตจิตใจ ชีวิตจิตใจอยู่ในร่างกายนี้ ถึงที่สุดแล้วมันต้องสลัดเรื่องของธาตุขันธทิ้งไว้ในโลกนี้เป็นธรรมชาติของมันแล้วหัวใจดวงนี้พ้นออกไป พ้นออกไปตั้งแต่เริ่มประพฤติปฏิบัติ พ้นออกไปตั้งแต่การก้าวเดินมาจากสมณธรรม อันนั้นเป็นสุปปาติเสสนิพพาน แล้วมันจะมาให้เห็นทีหนึ่งในการพ้นออกไปจากบัญญัติทั้งหมดออกไป ใจดวงนี้ถึงประเสริฐ ศาสนธรรมอันนี้มันถึงเป็นศาสนธรรมในหัวใจที่ว่าประเสริฐสุด ประเสริฐจริงๆ ประเสริฐในหัวใจ

ในหัวใจที่มีกิเลสก็ทุกข์ยากไปประสาภิเลส แต่ในเมื่อมันพลิกออกมา มันถึงเห็นโทษของกิเลสไง มันถึงขยะแขยงกับโทษของกิเลส มันถึง...(เทพีสิ้นสุดเพียงเท่านี้)